

Irán műanyagipara

A közel-keleti országok néhány éve már nemcsak hatalmas olaj- és földgázlelőhelyei miatt érdemelnek figyelmet. Szaúd-Arábia mellett Irán is hatalmas léptékekkel fejleszti műanyag alapanyaggyártását, amely alacsony adótartalma és előnyös szállítási feltételei miatt az európai piacon is egyre inkább versenyképes.

Tárgyszavak: Közel-Kelet; Irán; beruházás; gazdasági adatok; műanyag-alapanyag gyártás; olaj- és földgázkészletek.

Irán (hivatalos nevén Iráni Iszlám Köztársaság), régebbi elnevezéssel Perzsia közel-keleti ország Délnyugat-Ázsiában. Hivatalos nyelve a farszi (perzsa). Az ENSZ, az OPEC és az el nem kötelezett országok mozgalma alapító tagja. Irán a közel-keleti térség második legnagyobb területű országa, területe 1 648 195 km², lakossága több mint 83 millió fő. Fővárosa Teherán, amelyben az agglomerációjával együtt 14 millió lakos él. Északon Örményország, Azerbajdzsán, a Kaszpi-tenger, valamint Türkmenisztán, keleten Afganisztán és Pakisztán, délen az Ománi-öböl és a Perzsa-öböl, nyugaton pedig Irak és Törökország határolja.

Területének központi részét sivatagos, illetve sztyepp-borította, mocsarakkal, sós tavakkal tarkított felföld teszi ki, amelyhez északon a Kaszpi-tenger partján húzódó Alborz, délnyugaton pedig a Zagrosz-hegység láncai kapcsolódnak.

Történelem előtti régészeti lelőhelyek tucatjai szerte az iráni fennsíkon mutatják, hogy az i. e. IV. évezredben itt már ősi kultúrák és városias települések léteztek, évszázadokkal a közeli Mezopotámia legkorábbi civilizációi előtt.

A II. világháború alatt Mohamed Reza Pahlavi sah vette át a hatalmat. Modernizálta az ipart, de emellett óriási elnyomás is volt. 1979. április 1-jén az iráni forradalom győzelmével a sah rendszerét megdöntötték, és megalakult az Iráni iszlám köztársaság Khomeini ajatollah vezetésével. 1980-ban Irak megtámadta Iránt. Az iraki-iráni háború 1988-ig folytatódott, de egyik állam sem érte el célját, a határok sem módosultak. Sok százezren veszítették életüket.

Néhány éve már reformista és mérséklet politikusokat is megválasztottak: Mohammad Khatami, Hasszan Róhani. A viták a reformisták és a konzervatívok (élükön a Legfőbb Vallási Vezető Ali Hamenei ajatollah) között ma is folytatódnak az ország jövőjéről, az iszlám síita vallási rendszer keretein belül.

2016 végén az EU eltörölte az Irán elleni szankciókat, amelyeket még 2006-ban léptettek életbe az ország atomprogramja miatt. Az évtizedes szankciók és embargók korlátozták az iráni gazdaság fejlődését. Felszabadultak a külföldön zárolt iráni pénz-

alapok, amelyek elősegítik a külkereskedelembé való bekapcsolódást és az export-import újbóli beindítását.

Az iráni gazdaságban hatalmas lehetőségek vannak. A földrajzi fekvése hidat képez kelet és nyugat között. *Irán rendelkezik a világ második legnagyobb gáztartalékával, olajkészlete pedig a negyedik legnagyobb.* Az elmúlt években jelentősen csökkent az infláció, stabilizálódott a hazai pénzeszköz, a riál, és gyorsabb növekedésnek indult a GDP. A közel 83 millió fős lakosság évente egy-két millió fővel növekszik. A 30 év alattiak aránya 60%. Sok millió iráni fiatal tanul hazai és külföldi egyetemeken, jelentős részük műszaki és természettudományos területen.

Az országban 30 millió a foglalkoztatottak száma. Szélesedőben van a középosztály is. Ugyanakkor továbbra is az állam a legnagyobb munkaadó. Milliók dolgoznak vagy kapnak ellátást a különböző vallási szervezetek, alapítványok, a hadsereg és a Forradalmi Gárda által tulajdonolt vállalatbirodalmaktól. Ezekről független magán-szektor a mezőgazdaságban van. A világszerte híres perzsaszőnyeg-szövés az irániak hagyományos foglalkozása. A fekete- és a szürkegazdaság arányát 30%-ra becsülik. A munkanélküliség a hivatalos adatok szerint 10%, a nem hivatalos adatok szerint inkább 20–25%. A munkanélküliséget – különösen az ifjúság körében – nem sikerült csökkenteni. A jövedelmi és vagyoni különbségek nem mérséklődtek, és a várt társadalmi reformokból sem valósult meg semmi.

2016-ban az EU tagállamok 8,2 milliárd EUR értékben exportáltak Iránba, ami 27,8%-al haladta meg az előző évit. Ezt gépek, közlekedési eszközök és feldolgozott áruk jelentették. Az EU Iránból legfőképpen olajipari termékeket importált.

Az iráni légitársaságok (Iran Air, Mahan Air) 200 új Boeing és Airbus repülőgép vásárlásával kívánják felújítani a már elavult flottájukat. Embraer, Bombardier és ATR repülőgéptípusokat is vásárolhatnak.

2017-ben az iráni kőolaj napi átlagos exportja 2,26 millió hordó, a gázkondenzátumé pedig 745 ezer hordó volt. A legnagyobb vásárlói Kína, India, Dél-Korea. A vállalatok közül pedig a brit-holland Shell, a francia Total a görög Hellenic Petroleum és az olasz Eni. Az exportra szánt iráni kőolaj mintegy harmadát, napi 700 ezer hordót európai cégek kötötték le. Az iráni nemzeti olajvállalat (NIOC) a fehér-orosz állami olajtársaság, a Belorusneft leánycége, a Beloil Polska részére 600 ezer hordónyi kőolajat értékesített. Az iráni kőolajat a fekete-tengeri Odessza vagy a balti-tengeri Ventspils kikötőjébe hajózzák be és onnan vasúton jut el Fehéroroszországba.

A hatalmas iráni olaj- és földgázlelőhelyek is egyre jobban megnyílnak a külföld előtt. 2018-ig 15 milliárd USD értékben kívánnak megállapodásokat kötni az olaj és gáziparban. A kitermelési engedélyeket elsősorban a dél-parszi és az Irakkal közös azadegani olajmező fejlesztésére adják majd ki. A francia Total, a japán Inpex és a malajziai Petronas már bejelentkezett.

Az iráni Ghadir befektetési társaság, az orosz Zarubezhneft olaj- és gázipari vállalat, valamint a török Unit International szerződést írt alá Teheránban közös olaj- és gázipari projektekhez. A Ghadir kooperációs megállapodással rendelkezik a National Iran Oil Company iráni állami olajtársasággal a Darkhovin, Sepehr és Jufair olajme-

zók, valamint a Kish gázmező feltárása harmadik fázisának kutatási és kitermelési feladatainak az elvégzésére.

Az iráni vezetés ezekkel a nagy lépésekkel kívánja behozni a szankciók okozta évtizedes kieséseket és halasztásokat. A jelenlegi kiaknázás méretei elmaradnak a lehetőségektől. Irán olaj- és gázipari infrastruktúrája még mindig fejlesztésre szorul. Az iraki-iráni háború okozta károkat sok helyen azóta sem hozták rendbe. Újabb finomítók, kikötők, terminálok és csővezetékek építése szükséges.

Az iráni elképzelések között szerepel a Kaszpi-tengeri olaj- és gázkészletek kijuttatása a dél-iráni kikötőkön keresztül a nemzetközi piacokra. India kulcsfontosságú, hosszú távú energiabeszállítójává kívánnak válni. Irán hatalmas gázkészletei miatt, belátható időn belül a cseppfolyósított gáz (LNG) egyik legfontosabb forrásává válhat. Az európai piacokat különböző útvonalú, jelenleg még tervezési szakaszban lévő vezetékkel, alternatív útvonalakon kívánják elérni Szírián, Törökországon, Görögországon, Ukrajnán keresztül.

Az olajra és a földgázra épülő gazdaságot is diverzifikálni kívánják a feldolgozó szektor bővítésével. A petrolkémiai ipar mellett a nyugati cégek az eddig igencsak elzárt műanyagiparba is be kívánnak fektetni. Az iráni Vision 2025 gazdasági program keretében kívánják tovább bővíteni és korszerűsíteni a gazdaságot.

Az iráni éves műanyagkereslet több mint 3 millió tonna. A térség második legnagyobb piaca a hőre lágyuló műszaki műanyagoknak. A műanyag-feldolgozásban a polipropilén részaránya a legnagyobb, amelyben a híres textilipar is szerepet játszik.

Iránban a 2010-es évi 800 ezer tonna műanyag-alapanyag gyártókapacitása a folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően mára meghaladja a 10 millió tonnát. Ez a bővülés már érzékenyen érintheti az európai műanyagipart, amelynek éves szinten mintegy 325 milliárd EUR a forgalma, 58 millió tonna terméket bocsájt ki és körülbelül 60 ezer céget és 1,5 millió embert foglal magában. Számos iráni terméknek még nincs meg az uniós tanúsítványa, így azok nem szállíthatóak az uniós piacra.

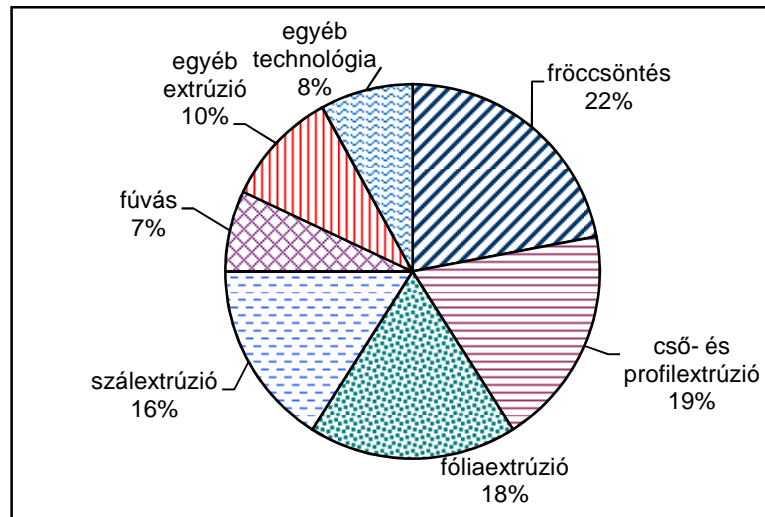
Az iráni cégek belépése az európai piacra átrendezheti az erőviszonyokat, hiszen az alacsonyabb adók miatt az európai termelőknél olcsóbban, nagy tömegben, viszonylag fejlett technológiával gyártják a műanyag-alapanyagokat. Emellett a közel-keleti, köztük az iráni gyártók földrajzi elhelyezkedésük miatt helyzeti előnyben vannak a távol-keleti gyártókkal szemben is. Míg Iránból körülbelül 10 napot vesz igénybe a szállítás, a thaiföldi vagy dél-koreai gyártás esetén minimum 6 hetes szállítással kell számolni. Az első esetben még adott hónapon belül megérkezik az áru, ezért nem kell tartani a műanyag-alapanyagok havi árazásából és árváltozásából eredő kockázatoktól.

Iránban 300 felett van a műanyag termékeket gyártó helyek száma az AMI 2017 Database of Plastics Processors in Iran számítása szerint. A műanyag-feldolgozási technológiák megoszlása az *1. ábrán* látható.

Jelentős a növekedés az élelmiszeripari és kereskedelmi csomagolások gyártásában is. E tekintetben a bővülő iráni középosztály egyre igényesebb.

Az IRANPLAST Irán legnagyobb és legfontosabb műanyag- és gumiipari kiállítása. A Teheráni Nemzetközi Vásár területén 2002 óta évente megrendezésre kerülő kiállításon összesen több mint 4000 iráni és más országbeli vállalat vett részt. Irán leg-

nagyobb építőipari seregszemléje a PROJECT IRAN. A 2016-os rendezvényen több mint 300 kiállító mutatkozott be, 22 országból, ebből 12 ország nemzeti bemutatkozás színeiben. A látogatók többsége Törökországból, Oroszországból, a volt FÁK országokból, Észak-Afrikából és a Közel Keletről érkezett. Az ország fejlettségi szintjének valamint a folyamatos felújítási hullámnak köszönhetően ez az iparág töretlenül fejlődik, és importra szorul.

1 ábra Műanyag-feldolgozási technológiák megoszlása Iránban

A műanyagipari termelés legnagyobb felhasználója az autóipar, amely az iráni GDP 10%-át teszi ki.

Irán ígéretes befektetési célpont az autóipar számára, mert évente egy-másfél millió autó fogy az országban. Ennek a harmada származott a Peugeot-Citroentől, és úgy tűnik, a francia gyártók szeretnék visszaszerezni vezető szerepüket a következő három-négy év során.

Az iráni autógyártást az 1. táblázat adatai jellemzik. Az adatokból is látszik, hogy az elmúlt öt évből háromban is meghaladta az egymillió darabot az iráni autógyártás. Ebben további növekedés várható.

1. táblázat

Az iráni autógyártás adatai 2012–2016 között, ezer darab

	2012	2013	2014	2015	2016
Személygépjármű	857	631	926	885	1074
Haszongépjármű	143	113	165	98	91
Összesen	1000	744	1091	983	1165

A Renault az állammal és egy iráni befektetővel közösen alapított gyárában évi 300 ezer autót tervez összeszerelni. A járművek és az alkatrészek 30%-át exportální

kívánják. Kezdetben évente 150 ezer autót gyártanak majd, főleg Duster és Symbol modelleket. A termelékenységet 2022-től elkezdve évi 300 ezerre emelik. A Renault már 2004 óta gyárt autókat a közel-keleti országban a szankciók ellenére. Eddig nagyjából évi 200 ezer gépjárművet gyártott az országban.

A PSA Csoport is elkezdte az iráni piac kiaknázását. Három Peugeot modell, a 208-as, a 301-es és a 2008-as helyi gyártásáról állapodott meg az Iran Khodro nevű állami autógyárral, amely a szankciók éve alatt is régebbi Peugeot modelleket gyártott. A PSA az iszlám országban meglehetősen népszerű Peugeot márka mellett a Citroën három modelljének helyi gyártásáról is megállapodott egy másik helyi céggel (Saipa), amely mostanában kínai Changan és koreai Kia modellek helyi összeszerelésével foglalkozott, bár korábban már gyártott Citroën Xantiákat és C5-ösöket. A Citroën C3 és C4 típusok gyártása 2018-ban kezdődhet. A beruházásra több száz millió EUR-t fordít a PSA és a Saipa együttesen.

Iránban az elmúlt években megkezdődött a rendkívül elmaradott vízügyi rendszer felújítása. Több milliárd dolláros befektetésekre van szükség a szennyvíztisztítás, mezőgazdasági és kommunális vízfelhasználás hatékonyságának növelésére és a csatornahálózat kiépítésére. A megújuló energiaforrások alkalmazása is előtérbe kerül.

Már a külföldi befektetők is használhatják az iráni bankrendszer szolgáltatásait. Az iráni bankok nagy részét visszakapcsolta a nemzetközi bankközi fizetéseket bonyolító hálózatra a rendszer belga üzemeltetője, a SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication). A SWIFT hálózatról a nukleáris programja miatt Teherán ellen elrendelt gazdasági szankciók keretében 2012-ben kapcsolták le az iráni bankokat. A nemzetközi fizetési rendszerből történt kizárás megakadályozta Irán számára külkereskedelmi ügyletek és nemzetközi pénzügyi műveletek lebonyolítását. Akkoriban az ügyleteket ezért dubai bankokon keresztül számolták el. Az amerikai bankoknak viszont még mindig tilos tranzakciókat bonyolítaniuk a perzsa állammal.

Összeállította: Jankelovics Péter

Iran's plastics industry renews global contact = www.injectionworld.com, 2017. September, p. 12–15.

www.plastmonitor.hu/plastic-news/iran-muanyaggal-araszthatja-el-europat-20141001
<http://index.hu/gazdasag/2017/08/07/meg-tobb-renault-t-gyartanak-majd-iranban>
www.oica.net

www.quattroplast.hu